

Försvarsdepartementet
Rättssekretariatet

Remissvar avseende betänkandet Några frågor i skyddslagstiftningen (SOU 2018:26)

Post- och telestyrelsen (PTS) har enligt 1 § förordningen (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation.

PTS har beretts möjlighet att lämna synpunkter på delbetänkandet Några frågor i skyddslagstiftningen (SOU 2018:26). Med utgångspunkt i myndighetens verksamhetsområde har PTS följande synpunkter på förslaget.

Sammanfattning

PTS är överlag positiva till de förslag som lämnas i delbetänkandet.

PTS tillstyrker kommitténs förslag att objekt för posthantering tillförs uppräkningsen av möjliga skyddsobjekt. Myndigheten anser dock att begreppet ”posthantering” bör ändras till ”postverksamhet” om avsikten är att endast objekt för hantering av brev (försändelser upp till 2 kg) ska omfattas av uppräkningsen. Om avsikten istället är att även objekt som hanterar övriga försändelser (upp till 20 kg) ska tillföras uppräkningsen, bör istället begreppet ”posttjänst” användas. Myndigheten föreslår vidare att även anläggningar m.m. som är avsedda för paketdistribution bör kunna göras till skyddsobjekt, genom att inkluderas i området ”transporter”.

PTS delar kommitténs bedömning gällande hur tillträdesförbudet för drönare ska förtydligas, liksom utredningens resonemang om behovet av teknikneutral lagstiftning som inte anger någon specifik metod eller teknik för ett ingripande. Myndigheten vill dock påtala behovet av att riskerna med störning mot annan radioanvändning analyseras och noga övervägs innan störsändare tas i bruk för militära ändamål. PTS instämmer vidare i utredningens slutsats att en översyn av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) kommer behövas,

Post- och telestyrelsen

Postadress:
Box 5398
102 49 Stockholm

Besöksadress:
Valhallavägen 117 A
www.pts.se

Telefon: 08-678 55 00
Telefax: 08-678 55 05
pts@pts.se

om bestämmelser om bruk av störsändare för civila ändamål införs i skyddslagen.

Myndigheten har slutligen lämnat vissa kompletterande upplysningar till lagstiftningsarbetet.

Avsnitt 4.3.2 Anläggningar och områden m.m. för ledning av räddningstjänsten m.m.

Begreppet "posthantering" bör ändras till "postverksamhet" alternativt "posttjänst"

Det är otvivelaktigt så att samhällsutvecklingen går mot en minskad användning, och ett minskat beroende, av brevet som kommunikationsmedel. PTS delar kommitténs bedömning att hantering av brev ändå är av stor betydelse ur ett totalförsvarsperspektiv. PTS instämmer därför i förslaget att posthantering ska inkluderas i lagen. Däremot saknas en definition av vad som avses med "posthantering". Myndigheten anser att postlagens definitioner bör användas där det är möjligt och att det bör tydliggöras om den föreslagna bestämmelsen avser enbart objekt för hantering av brev ("postverksamhet"), hantering av såväl brev som övriga försändelser (upp till 20 kg) ("posttjänst") eller om det är någon annan avgränsning som avses. För det fall det endast är hantering av brev som avses, bör begreppet "posthantering" ändras till "postverksamhet" för att följa postlagens terminologi och för att undvika eventuella missförstånd. Om avsikten istället är att även objekt som hanterar övriga försändelser (upp till 20 kg) ska tillföras uppräkningsen, bör istället begreppet "posttjänst" användas. Begreppen "fysisk post" och "traditionell post" bör vidare bytas ut mot "brev" eller "försändelser" beroende på vilket som avses.

Även anläggningar m.m. som är avsedda för paketsdistribution bör kunna göras till skyddsobjekt, och bör inkluderas i området "transporter"

Samtidigt som brevvolymer minskar på postmarknaden, så ökar paketvolymer. Trots att hantering av paket delvis¹ ligger utanför PTS ansvarsområde enligt postlagen kan myndigheten ändå konstatera att de anläggningar som finns för hantering av paket (paketterminaler) kan ha ett skyddsvärde sett utifrån totalförsvarets behov. Förmedling av paket torde kunna fylla en viktig funktion under kris- och krigsförhållanden, exempelvis vid distribution av reservdelar, mediciner och annat som kan behövas för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner och rädda liv.

¹ PTS utövar tillsyn över paketsdistribution endast i den del sådan ingår i den samhällsomfattande posttjänsten, dvs. Postnords paketsdistribution av försändelser upp till 20 kg. I övrigt omfattas paketmarknaden inte av PTS nuvarande tillsynsuppdrag enligt postlagen.

PTS föreslår mot denna bakgrund att även byggnader, anläggningar och områden som är avsedda för *paketdistribution* ska kunna göras till skyddsobjekt. Detta kan förslagsvis ske genom att förtydliga i förarbetena att paketdistribution innefattas i begreppet ”transporter” i lagförslaget.

Om även objekt för paketdistribution ska inkluderas i lagen bör begreppet ”posthantering” ändras till ”posttjänst” för att följa postlagens terminologi.

Avsnitt 8.1 Allmänt om drönare

Uppllysning gällande tekniker för styrning av drönare

I utredningen anges att fjärrstyrning av drönare vanligtvis görs med en radiolänk, men att det även kan ske via kamera eller GSM-nätet. PTS vill här påtala att det pågår en utveckling, både med tester och standardisering av utrustning, för att styra drönare även via LTE-teknik, dvs. via 4G-näten men även via kommande 5G-nät. Detta påverkar dock inte de förslag om ingripande mot drönare som utredningen föreslår då dessa är generellt hållna utan att ange någon specifik metod eller teknik.

Avsnitt 9.2 Andra bestämmelser som kan omfatta drönare

Uppllysning gällande lagstiftningen rörande tillstånd för användning av radiosändare

Användning av radiosändare är i de flesta fall en förutsättning för att använda drönare. PTS vill här påtala att det enligt 3 kap. 1 § LEK krävs tillstånd för att få använda radiosändare i Sverige eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands. PTS får genom föreskrift meddela undantag från denna tillståndsplikt.² Användning av radiosändare är ofta en nödvändighet för styrning och kontroll av drönare. Likaså används ofta radiosändare för att sända bilder eller film från drönaren till operatören av drönaren. För denna användning behövs tillstånd av PTS enligt 3 kap. LEK såvida inte användningen omfattas av gällande föreskrift om undantag från tillståndsplikt.

Avsnitt 11.3.2 Detektion (upptäckande)

Uppllysning om tillståndsplikt vid användning av radarsystem som inkluderar radiosändare

I avsnittet nämns användning av radarsystem som ett sätt att upptäcka drönare. Här vill PTS påtala att användning av ett sådant radarsystem kräver att tillstånd för användning av radiosändare inhämtas av PTS enligt 3 kap. LEK, eftersom radiosändare ingår som en komponent i dylika radarsystem.

² Post- och telestyrelsens föreskrifter (PTSFS 2015:4) om undantag från tillståndsplikt för användning av vissa radiosändare.

Avsnitt 11.3.3 Ingripande

Uppllysning gällande de risker som en användning av störsändare kan medföra

PTS vill påtala att användning av störsändare kan orsaka stor skada på radioanvändning, inklusive sådan radioanvändning som används för samhällsviktiga verksamheter. Skadan kan uppstå även vid kortvarig användning av en störsändare som används för att ingripa mot en obehörig drönare. Hur stor denna skada kan bli beror på störsändarens tekniska egenskaper t.ex. använt frekvensområde och utsänd effekt, vilken annan radioanvändning som finns i det använda frekvensområdet och på hur störsändaren används, t.ex. om störsändaren riktas mot områden där andra radioanläggningar finns. Även att ”kapa” drönaren genom att sända ut en falsk GPS-signal kan medföra allvarliga risker för andra system som är beroende av GPS-signalen för sin funktion och som befinner sig i närheten av skyddsobjektet.

Användning av störsändare för att oskadliggöra drönare förutsätter även att drönare styrs via en radiolänk. I de fall som drönaren styrs via visuella signaler som fångas upp av en kamera eller är helt autonom finns ingen radiosignal att störa ut och störsändaren har ingen effekt på drönaren. Vidare krävs att störsändaren skickar ut störande signaler i det frekvensområde som används av radiolänken för styrning av drönaren. Om drönaren modifieras eller konstrueras att använda andra radiofrekvenser än de som används av kommersiellt tillgängliga drönare har en störsändare inte heller någon effekt om den är avsedd att störa ut de frekvensområden som vanligtvis används av drönare.

Utredningen nämner även möjligheten att använda en elektromagnetisk puls enligt så kallad High Power Microwave teknik. PTS instämmer här helt i utredningens konstaterande att en sådan användning kan orsaka en stor förstörelse både för radioutrustning och annan elektronisk utrustning, även i områden långt utanför skyddsobjektet. Dessa risker för stor skada föreligger enligt PTS även i de fall som en riktad elektromagnetisk puls används, så kallad High Power Electromagnetic Pulse.

Avsnitt 12.3.2 Närmare överväganden

Riskerna vid bruk av störsändare bör analyseras vidare och angränsande lagstiftning bör ses över inför bruk av störsändare m.m. för ingripande mot drönare.

PTS instämmer i utredningens resonemang gällande behovet av en teknikneutral lagstiftning som utgår från syftet med ingripandet utan att peka ut någon särskild metod eller teknik för detta.

I utredningen nämns upplysningsvis några olika metoder eller tekniker som skulle kunna användas för att oskadliggöra drönare, bland annat användning av störsändare. Enligt 14 § förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation (FEK) gäller förbud mot att inneha störsändare. Förbudet omfattar inte störsändare som behövs i verksamhet som bedrivs av

Försvarsmakten eller Polismyndigheten som nationell resurs i sin verksamhet till skydd mot obemannade luftfartyg.

PTS tolkning av ovanstående bestämmelse tillsammans med den föreslagna ändringen i 11 § skyddslagen (2010:305), är att militära skyddsvakter kommer att ha möjlighet att använda störsändare för att ingripa mot drönare i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt. Däremot kommer inte civila skyddsvakter som lyder under Polismyndigheten att ha den möjligheten eftersom Polismyndighetens användning av störsändare begränsas till en nationell resurs.

Om militära skyddsvakter avser att använda störsändare eller någon form av elektromagnetisk puls för att oskadliggöra drönarna vill PTS påtala behovet av att riskerna för störningar mot annan radioanvändning noggrant analyseras och att dessa risker sätts i relation till skadan som ett obemannat luftfartyg kan medföra för skyddsobjekt.

Vidare vill myndigheten påtala att en översyn av LEK, och tillhörande bestämmelser i FEK, behövs om även civila skyddsvakter ska ges möjlighet att använda störsändare.

Sammanfattningsvis anser dock myndigheten att stor försiktighet ska iakttas både vad gäller nu tillåten användning av störsändare och regeländringar som breddar möjligheten att använda störsändare då användning av dessa kan orsaka stor skada på annan radioanvändning, inklusive sådan som används för samhällsviktiga verksamheter.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Dan Sjöblom. I ärendets slutliga handläggning har även chefsjuristen Karolina Asp, avdelningscheferna Jonas Wessel, Olof Bjurö och tf. avdelningschefen Patrik Bystedt samt juristen Joanna Rutkowska (föredragande) deltagit.

Vid föredragningen närvarade dessutom kommunikationschefen Annicka Spångberg.

